
Kyrkomötet
Motion 2017:155
av Bertil Murray m.fl.

Försoningskommission och kriskommission

Förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en kriskommission.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en försoningskommission.

Motivering

Svenska kyrkan är älskad av många och många vill dess väl. Året 2016 blev vad avser medlemstapp ett dystert år för Svenska kyrkan. I juni började en våg av utträden till följd av medias granskning av delar av kyrkans förvaltning. Siffrorna för juni var extrema och mattades sedan av, dock inte mer än att totalsumman för första halvåret 2017 visar ännu högre utträdessiffror (de högsta någonsin) än motsvarande period 2016 (junisiffrorna inräknade). Hur de framtida utträdestalen kommer att te sig vet ingen, läget ser dock inte ljus ut. Enligt kyrkokansliets egen analysenhet kommer om cirka tio år mindre än halva befolkningen att tillhöra Svenska kyrkan. Med nuvarande utträdestakt kommer förändringen att gå snabbare. Denna rörelse är på ett sätt naturlig och kanske omöjlig att bekämpa. Dock finns anledning till självrannsakan.

Det tycks som om en tidigare lång period med övervägande goodwill för Svenska kyrkan i medias rapportering vänts till en ny situation med kritik i en rad frågor, inte minst när det handlar om kyrkan som nationell storhet. Den omfattande kritiken vad gäller handboksarbetet är ett av många exempel på hur djupt ifrågasättande röster gjorts hörda. Kritik har framförts i insändare och debattartiklar men i många fall också på ledarsidorna.

Inte heller kyrkans statistik i övrigt är uppmuntrande. Det är numer allt mer udda och avvikande att låta döpa sina barn, att konfirmeras eller att gifta sig enligt Svenska kyrkans ordning. Andelen svenskkyrkliga vigslar tycks för en period ha stabiliserat sig på en tredjedel av ingångna äktenskap medan dop- och konfirmationssiffrorna sjunker för varje år. Mindre än 45 procent döps och endast en dryg fjärdedel av ungdomarna konfirmeras. Inte ens de tidigare stabila begravningssiffrorna håller ställningarna längre. Vad detta betyder för känslan av samhörighet med Svenska kyrkan är lätt att förutse.

I ett urval lokala församlingar genomförs ett genomtänkt och uthålligt arbete när det handlar om att nå nya människor med evangeliet om vår Frälsare Jesus Kristus. Ett sådant arbete visar sig nästan alltid ge effekt. Nya grupper av hängivna kristna växer fram. Men det tar många gånger mycket kraft i anspråk och i samband med personalskifte eller beslut om nya prioriteringar i församlingen kan ett långvarigt arbete ödeläggas.

För några år sedan genomfördes en strukturreform med syfte bl.a. att bättre nyttja kyrkans resurser på det lokala planet och att motverka ytterligare församlingsnedläggningar. Effekten har på denna punkt till synes helt uteblivit. I stället har antalet församlingar ytterligare minskat samtidigt som många församlingstillhöriga, anställda och förtroendevalda lider av en accelererande centralisering, ökat avstånd till makten och minskad församlingsnärvaro genom gudstjänst, diakoni, undervisning och mission på den lokala platsen.

Ideellt arbete har i dag fått en ny och högre status i kyrkans arbete. Dock återstår stora utmaningar. Inte sällan kommer ett vidgat rörelseutrymme för de ideella att hamna i konflikt med förtroendevaldas målformuleringar eller anställdas revir.

Här och där finns en kvardröjande eller nyvaknad väckelse som vill ta ansvar i församlingen. Vid sidan av samarbetskyrkor med främst EFS finns dock få exempel på hur en sådan grupp kan ges ett eget ansvar i församlingen. Därtill har inte så få samarbetskyrkor mötts av svårigheter som gjort att man tvingats upphöra med eller tona ned sitt uppdrag.

Svenska kyrkan har öppnat för samverkansavtal med lokala församlingar tillhörande andra samfund, främst Eumeniakyrkan. Sådant samarbete kan säkert leda till rationaliseringsvinster där resurserna är begränsade men lär knappast medföra att den nedåtgående trenden för Svenska kyrkan hävs.

En viss resurs torde fortfarande finnas i de inomkyrkliga väckelserörelserna. Så samlar t.ex. Oas-rörelsen årligen ett stort antal människor. Ingen väckelse går dock i ett nordiskt perspektiv att jämföra med den gammal-laestadianska, där sommarfesten är Nordens största med ca 75 000 besökare (!).

Just laestadianerna tydliggör samtidigt den smärta som ligger i en fortsatt och i vissa stycken fördjupad splittring kristna emellan.

Det är ingen hemlighet att denna splittring är av djup och svårläkt karaktär. Under femtio år kom den s.k. ämbetsfrågan (om förståelsen av prästuppsdragets innebörd och om kvinnors möjlighet att prästvigas) att utgöra det tydligaste exemplet på ett antal väckelserörelsers självvalda eller tilldömda marginalisering. De senaste åren har till denna lagts vigselfrågan (om förståelsen av äktenskapets innebörd). Dessa båda frågor har tillsammans kommit att försvåra eller omöjliggöra ett gemensamt, nära, förtroligt och pastoralt strategiskt arbete i Svenska kyrkan där såväl majoritet som minoritet dras in och tas tillvara.

Historien har många gånger visat att en gemensam fiende har kunnat få grupper som annars bekämpar varandra att sluta sig samman. Den gemensamma ”fienden” är för Svenska kyrkan idag den kraftfulla process som hotar att fullständigt marginalisera kyrkan. Svenska kyrkan behöver i dag en kraftsamling.

En sådan kraftsamling behöver, för att nå verklig framgång, samla medlemmar som annars har en tendens att betrakta varandra som motståndare. Den tillit som då förutsätts är svår men inte omöjlig. Färska exempel från vår omvärld visar på hur ett genomtänkt, strategiskt och uthålligt försoningsarbete kan läka sår och skador som många trots vara irreparabla.

Allt detta leder till motionens båda förslag, att tillsätta såväl en kriskommission som en försoningskommission.

Vi har nu genomlevt en fyrtioårig period av sjunkande medlemstal (nedgången i antalet medlemmar började 1976 och har sedan accelererat), minskat deltagande i kyrkans mäss- och böneliv och allt lägre anknytning genom dopet och de kyrkliga handlingarna, inomkyrkliga konflikter, en missriktad stordrift samt de senaste årens mediala förskjutning där Svenska kyrkan erhållit en ofta rättmätig kritik för sitt agerande och beslut i skilda frågor.

Uppdraget för kriskommissionen skulle vara att söka en bred genomlysning av vad som påverkat skeendet samt om, och i så fall hur, den negativa trenden kan vändas. Kommissionen skulle ges mandat att se till såväl organisatoriska och kommunikativa som andliga och teologiska frågor. Detta inrymmer såväl de splittrande frågorna inom kyrkan som de frågor som orsakat massmedial kritik utifrån.

Kommissionen bör ges tre till fem år för sitt arbete och ska tilldelas de resurser av forskningskompetens som är nödvändiga i sammanhanget. Någon form av jämförande studium bör göras där andra kyrkor med likartade utmaningar betraktas. Kommissionen ska tillsättas så att ledamöternas erfarenheter speglar den kyrkliga bredd som finns och så att erfarenheterna också från den inomkyrkliga väckelsen (i dess skiftande former) och dess evangelisatoriska arbete tas tillvara.

Parallellt med nämnda kriskommission bör också en försoningskommission tillsättas. Det är vår djupa övertygelse att en ljusare framtid för Svenska kyrkan är förbunden med en försoningsprocess där bredden av kyrkliga rörelser dras in. Det vore ett oerhört nedslående scenario om det (liksom för den nyvunna enheten i synen på rättfärdiggörelsen) skulle behöva dröja 500 år innan en försoning kan komma till stånd när det handlar om dagens kontroversfrågor. Även om ett sådant försoningsarbete mänskligt sett knappast skulle nå resultat i form av enighet inom några år bör även denna grupps mandat begränsas till 3–5 år.

Det vore av stort värde, kanske nödvändigt, att några personer med skilda synsätt är desamma i de båda kommissionerna. Dessas mandat är av åtskild karaktär men de har ändå beröringspunkter. I ett strategiskt pastoralt och organisatoriskt arbete (kris-kommissionen) där deltagarna generöst delar med varandra kan ett förtroende växa fram. I ett försoningssamtal (försoningskommissionen) kan även pastorala modeller utkristallisera sig.

Det är vår sköra men ändå djupa förhoppning att kyrkomötet skulle vilja med stort allvar pröva värdet av en satsning enligt ovan och besluta sig för en bearbetning genom föreslagna kommissioner.

Uppsala med flera orter den 3 augusti 2017

Bertil Murray (FK)

Leif Nordlander (FK)

Kjell Petersson (FK)

Dag Sandahl (FK)

Dan Sarkar (FK)

Berth Löndahl (FK)

Berit Simonsson (FK)

Hans Weichbrodt (FK)

Fredrik Sidenvall (FK)

John-Erik Sturesson (FK)

Stefan Aro (FK)